

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Ярусевича Євгенія Юрійовича «Адміністративно-правове регулювання державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 – право

1. Актуальність теми дослідження

Реалізація завдань із захисту національної безпеки та виконання міжнародних зобов'язань, взятих Україною у сфері нерозповсюдження зброї масового знищення, засобів її доставки, обмеження передач звичайних видів озброєння, а також здійснення заходів щодо недопущення використання зазначених товарів у терористичних та інших протиправних цілях, є одними із пріоритетних для нашої держави. Для цього використовуються різні методи, засоби та механізми. В умовах зовнішньої агресії на Сході України та окупації Криму, особливого значення набуло вдосконалення армії, розвиток військового потенціалу, удосконалення озброєння. Водночас реалізація цієї цілі вимагає злагодженим та продуманим кроків. Саме тому, особливого значення набуває діяльність із створення та реалізації дійсно ефективної системи державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання. Втім не зважаючи на достатньо раціональні кроки щодо удосконалення системи державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання, все ж окремі його заходи та напрямки розвитку потребують удосконалення.

Крім того недостатня теоретична розробленість питання адміністративно-правового регулювання державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання свідчить про актуальність теми та відповідно доцільність її комплексного дослідження.

2. Найсуттєвіші результати дисертації, їх достовірність і новизна, значення для теорії і практики

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що представлена наукова праця є одним із перших у вітчизняній юридичній науці адміністративного права комплексним правовим дослідженням адміністративно-правового регулювання державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання та визначення напрямків його удосконалення. У результаті проведеного дослідження дисертантом особисто сформульовано низку нових наукових положень і висновків. Зокрема:

вперше:

доведено доцільність та важливість удосконалення легального визначення поняття «державний експортний контроль», а саме заміна його поняттям «державний контроль за міжнародними передачами стратегічних товарів»;

– запропоновано, для системності розуміння сутності нормативно-правових засад здійснення експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання в Україні, їх поділ на міжнародні та національні;

обґрунтовано доцільність поділу завдань державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання на загальні та

специфічні;

визначено рівні державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання: міжнародний, загальнодержавний та внутрішньофірмовий;

вдосконалено:

підхід щодо окреслення мети державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання, шляхом наголошення на тому, що вона має гнучкий характер та може трансформуватися з огляду на ключові напрями розвитку держави та актуальні загрози її національній безпеці;

класифікацію напрямів державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання, шляхом її поділу за сутністю, за видами повноважень на право здійснення такої зовнішньоекономічної діяльності та за етапом розроблення та виготовлення оборонної продукції;

підходи до визначення перешкод ефективного здійснення державного експортного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання;

напрями формування та здійснення державного експортного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання;

дістали подальшого розвитку:

класифікація принципів державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання;

типологізація форм контролю товарів військового призначення та подвійного використання на загальні форми (ревізія, аудит, перевірка тощо), а також особливі, що характерні лише для певного виду контролю. Особливими формами державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання є: 1) участь України в міжнародних режимах експортного контролю, проведення переговорів з міжнародними партнерами, взаємний обмін інформацією; 2) монополія та встановлення процедури надання повноважень та порядків експортного контролю; дозвільна система експортного контролю, а саме надання дозволів, висновків та інше; укладання договорів про військово-технічне співробітництво;

3) офсетна діяльність; 4) запровадження інституту державних посередників; ліцензування діяльності у сфері розроблення та виробництва;

– методи державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання, які наведені в Законі України «Про державний контроль за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання»;

– позиція щодо важливості постійного моніторингу розвитку систем контролю експорту у провідних країнах світу, особливо тих, що займають лідируючі позиції на світовому ринку зброї.

Таким чином, отримані в дисертаційному дослідженні нові науково-обґрунтовані результати значно поглиблюють існуючі знання про адміністративно-правове регулювання державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання та спрямовані на його вдосконалення.

Для досягнення поставленої мети в дисертаційному дослідженні було застосовано комплекс методів. По-перше, нами було використано історико-

правовий метод, який дозволив дослідити генезу становлення державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання в Україні (підрозділ 1.2). Нормативно-правові засади здійснення контролю товарів військового призначення та подвійного використання в Україні було висвітлено та систематизовано на основі методу документального аналізу (підрозділ 1.3). Спираючись на логіко-семантичний метод узагальнено та вдосконалено теоретичні основи визначення понятійно-категоріального апарату у сфері державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання (підрозділ 1.1). Системно-структурний метод допоміг згрупувати та охарактеризувати принципи здійснення контролю товарів військового призначення та подвійного використання (підрозділ 1.4), а також типологізувати рівні та напрями державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання (підрозділ 2.2). На основі формально-юридичного методу та методу прогнозування стало можливим з'ясувати та виокремити перешкоди ефективного здійснення державного експортного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання напрями (підрозділ 3.2); удосконалення формування та здійснення державного експортного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання (підрозділ 3.3), крім того, формально-юридичний метод дозволив здійснити характеристику форм та методів державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання (підрозділ 2.3) та визначити мету, завдання та функції державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання (підрозділ 2.1). Міжнародні засади та зарубіжний досвід у сфері державного експортного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання було досліджено та узагальнено за допомогою порівняльно-правового методу (підрозділ 3.1). У дисертаційному дослідженні було використано й інші загальнонаукові та спеціально-юридичні методи, що у свою чергу сприяло комплексності, системності та повноті дослідження.

Науково-теоретичне підґрунтя дослідження становлять наукові праці фахівців у галузі філософії, теорії держави і права, адміністративного права, інших галузевих правових наук. Нормативною основою дослідження є Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, кодифіковані нормативно-правові акти, закони та підзаконні акти, нормами яких прямо чи опосередковано визначено адміністративно-правове регулювання державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання. Інформаційну й емпіричну основу дослідження становлять узагальнення практики діяльності правоохоронних органів, довідкові видання, статистичні матеріали, а також власний практичний досвід роботи в державних підприємствах.

Обсяг узагальнених теоретичних та практичних матеріалів дозволяє стверджувати про достовірність і наукову обґрунтованість результатів виконаного дослідження.

Одержані результати дослідження становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес і можуть бути використані в:

– науково-дослідній сфері – положення та висновки дисертації є основою для розробки подальших напрямків удосконалення адміністративно-правового регулювання державного експортного контролю за товарами військового

призначення та подвійного використання (Акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження у наукову діяльність Сумського державного університету);

– правозастосовній сфері – для удосконалення діяльності щодо особливостей закупівлі товарів, робіт і послуг оборонного призначення (Акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження у діяльність Державного підприємства державного конструкторського бюро «Луч» Державного концерну Укроборонпром).

– освітньому процесі – під час проведення занять та підготовки навчально-методичної літератури із дисципліни «Адміністративне право» вони вже використовуються під час проведення занять із зазначеної дисципліни у Сумському державному університеті (Акт про впровадження результатів дисертаційного дослідження у навчальний процес Сумського державного університету).

3. Відповідність дисертації зазначеній спеціальності

Дисертація присвячена дослідженню адміністративно-правового регулювання державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання. Як за змістом завдань дослідження, так і за характером їх розв'язання та отриманими результатами дисертація «Адміністративно-правове регулювання державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання» повністю відповідає спеціальності 081 – право. Крім того дисертаційне дослідження Ярусевича Є. Ю. виконано у межах науково-дослідної теми Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету «Розробка методики взаємодії правоохоронних органів України щодо протидії легалізації злочинних доходів» (номер державної реєстрації 0120U100474) та науково-дослідної теми «Організаційно-правові засади функціонування правоохоронної, судової та фінансової систем України» (номер державної реєстрації 018U001317).

4. Кількість публікацій та повнота опублікування результатів дослідження

Основні положення дисертації викладені у 9 наукових працях, зокрема, 6 статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях України та наукових періодичних виданнях інших держав та 3 тезах на науково-практичних конференціях, що відповідає вимогам Наказу МОН «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» від 23.09.2019 р. № 1220.

1. Ярусевич Є. Ю. Визначення мети державного експортного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2018. № 4. С. 85–88.

2. Ярусевич Є. Ю. Державні замовники з оборонного замовлення як суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності. Правові горизонти. 2018. Вип. 13 (26). С. 117–122.

3. Ярусевич Є. Ю. Нормативно-правові основи державної політики у сфері державного експортного контролю. Науково-виробничий журнал «Держава та регіони. Серія: Державне управління». 2018. № 4 (64). С. 202–205.

4. Ярусевич Є. Ю. Принципи державної політики у сфері експортного контролю. Право та державне управління: збірник наукових праць. 2019. № 1 (34). Том 1. 2019. С. 74–87.

5. Ярусевич Є. Ю. Деякі особливості правової природи та сутності міжнародних передач товарів військового призначення та подвійного використання. Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2019. № 3 (67). С. 149–152.

6. Ярусевич Є. Ю. Деякі особливості співвідношення міжнародних та національних режимів експортного контролю. Visegrad Journal on Human Rights. 2021. № 2. С. 369–373.

7. Ярусевич Є. Ю. Деякі питання визначення поняття державного експортного контролю за міжнародними передачами товарів військового призначення та подвійного використання. Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф : у 2-х ч. (Суми, 18–19 травня, 2018 р.). Суми: Сумський державний університет. 2018. Ч. 2. С. 56–61.

8. Ярусевич Є. Ю. Особливості становлення державної політики в галузі експортного контролю. Сучасні тенденції в юридичній науці України та зарубіжних країн : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф (Запоріжжя, 21–22 вересня, 2018 р.). Запоріжжя : Запорізький державний університет. 2018. С. 91–95.

9. Ярусевич Є. Ю. Деякі проблеми формування державної політики у сфері державного експортного контролю та шляхи їх вирішення. Сучасні тенденції в юридичній науці України та зарубіжних країн : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф : у 2-х ч. (Суми, 23–24 травня, 2019 р.). Суми: Сумський державний університет. 2019. Ч. 2. С. 180–184.

5. Висновок

Вважати, що подана дисертація Ярусевича Євгенія Юрійовича на тему «Адміністративно-правове регулювання державного експортного контролю за товарами військового призначення та подвійного використання» за своїм науковим рівнем, актуальністю виконаних досліджень, практичним значенням, обсягом і оформленням повністю відповідає вимогам передбачених п. 10 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії від 06.03.2019 року щодо дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 – право.

Рецензенти:

Професор кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки
Навчально-наукового інституту права
Сумського державного університету,
доктор юридичних наук, професор

М.В. Старинський

Доцент кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету,
кандидат юридичних наук, доцент

О.В. Ільченко

